

centrum adiktologie

Psychiatrická klinika 1. lékařské fakulty a VFN
Univerzita Karlova v Praze
Ke Karlovu 11 / 120 00 Praha 2 / Česká republika
tel.: + 420 224 965 035 / fax: + 420 224 965 035
www.adiktologie.cz / info@adiktologie.cz

PARLAMENTNÍ SEMINÁŘ UKÁZAL CESTY K ZAVEDENÍ LÉČBY KONOPÍM V ČESKÉ REPUBLICE

Politici, odborníci, pacienti a zástupci veřejnosti našli možné směry k zavedení léčby konopím

Tisková zpráva, Praha, 14. dubna 2010

Ve čtvrtek 8. dubna se Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR sešla u příležitosti dlouho plánovaného semináře více než stovka diskutujících na téma léčebného využití konopí. Zástupci Ministerstva zdravotnictví, Státního ústavu pro kontrolu léčiv, 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, pacientských spolků i parlamentu spolu s právníky a výzkumníky nastínil, jaké jsou možnosti pro umožnění léčebného využití konopí a látek z něj v České republice. Na půdě poslanecké sněmovny pozval účastníky poslanec Ivan Langer, který se problematice dlouhodobě věnuje a plánuje na základě semináře a další odborné diskuse iniciovat legislativní kroky v této oblasti. Prvním by zřejmě mělo být určení státní kontrolní instituce a registrace léčivých přípravků s obsahem konopí resp. látek na bázi THC (delta-9-tetrahydrocannabinolu). Konopí bude i nadále nelegální drogou.

Seminář uvedl jeho iniciátor, poslanec Ivan Langer: „K tomu, aby se lékařské využití marihuany stalo součástí běžné medicíny, potřebujeme změnit náhled na konopí jako na drogu, která je zneužívána, dále potřebujeme, aby lidé, kterým tato léčba pomáhá, měli ke zdroji své léčby přístup, a to například v lékárnách, aby tak svůj lék nemuseli pokoutně vyhledávat. Protože je člověk tvor nedokonalý, potřebujeme i druhou stranu mince zákony a předpisy: Měla by tedy existovat státní autorita, která by na řádný běh věcí dohlížela. Poslední věc, která je nesmírně důležitá, je výzkum konopných látek.“ Děkan 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze prof. Tomáš Zima na slavnostním zahájení semináře zdůraznil, že léčivé účinky konopí nejsou v rozporu s jeho riziky: „Každá látka nebo činnost může být zneužita, každý lék může být i jedem – záleží jen na množství, ve kterém je podáván, a proto je nutné nastavit velmi přesné a přísné regulace, aby nedošlo ke zneužívání látky.“

Konopí léčí bezpečně, rizikům lze zamezit

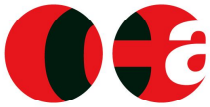
Zástupci 1. lékařské fakulty UK v úvodu semináře zrekapitulovali všeobecně uznávané léčebné indikace konopí, a také shrnuli možná rizika. Konopí s obsahem THC se využívá při stavech nevolnosti spojených zejména s chemoterapií a nemocí AIDS, při bolestivých stavech, při léčbě zeleného zákalu a zejména potom u pacientů, kteří trpí křečovými stavy v důsledku různých nemocí, např. při roztroušené skleróze, epilepsii nebo Parkinsonově nemoci. Konopí lze využít také k léčbě migrén, depresí a celé řady dalších stavů. Jejich přehled nabídl doktor Tomáš Zábanský, spoluautor publikace Konopí a konopné drogy, a zdůraznil výhodu léčby konopím oproti dalším způsobům léčby: „Výhodou konopí je extrémně široké rozpětí mezi účinnou a toxickou dávkou; pro otravu by bylo nutné zkonsumovat či vykouřit přibližně 40 kilogramů vysokopotentního konopí během jedné hodiny, což je technicky vyloučeno. Riziko předávkování je tedy limitně blízké nule. Řada běžně užívaných analgetik má také nepoměrně vyšší závislostní potenciál než konopí.“

Podle dalšího účastníka semináře, profesora Lumíra Hanuše z Hebrejské univerzity v Izraeli, jenž se zapsal do historie objevem lidskému tělu vlastního kanabinoidu, který v těle přirozeně reguluje celou řadu procesů a váže se na stejné receptory jako právě v konopí obsažená účinná látka THC, existuje přes 30 000 lékařských studií, které léčebné účinky THC dokládají. Potřebné klinické studie léčby rakoviny na lidských jedincích zatím chybí, ačkoli u některých nádorů lze na základě pokusů na zvířatech a izolovaných buňkách předpokládat možný pozitivní účinek THC i na člověka. To vše i přesto, že užívání konopí a zejména některé způsoby jeho užívání představují určitá rizika. Těm lze a je třeba - podobně jako u jiných léků - zabránit právě správnou indikací léčby konopí ze strany lékaře.

„Víme, že u predisponovaných jedinců kanabinoidy spouštějí psychózy, u depresí nevíme, jestli je souběh způsoben tím, že ti, kteří kouří konopí, jsou depresivní, nebo ti, kteří jsou depresivní, kouří konopí – na výsledky dlouhodobých studií teprve čekáme. U predisponovaných jedinců lze sledovat rizika i v oblasti kardiovaskulárního systému. Při dobrém vyšetření stavu pacientů je ovšem možné vyhodnotit individuální rizika a rozhodnout, zda je pro ně léčba konopím vhodná,“ uvedl docent Michal Miovský, vedoucí Centra adiktologie 1. LF UK.

Mezinárodní úmluvy požadují regulační instituci, ČR potřebuje novelu zákona

Pokud jde o možnosti léčebného využití konopí z hlediska mezinárodního práva, konkrétně úmluv OSN z let 1961 a 1971, jednotlivé státy mají v rámci ochrany veřejného zdraví možnost rozhodnout se o způsobu regulace konopných látek pro výzkumné a léčebné účely. „Mezinárodní protidrogové úmluvy připouštějí využití konopných látek k vědeckým a terapeutickým účelům, po smluvních státech ale požadují, aby systém podrobili velmi silné kontrole ze strany státu. K výrobě konopí předpokládají vznik nebo určení státní instituce, která bude skupovat vypěstované konopí a dále je distribuovat. Český zákon o návykových látkách ovšem zakazuje získávat pryskyřici a látky ze skupiny THC z rostlin konopí a pěstovat

centrum adiktologie

Psychiatrická klinika 1. lékařské fakulty a VFN
Univerzita Karlova v Praze
Ke Karlovu 11 / 120 00 Praha 2 / Česká republika
tel.: + 420 224 965 035 / fax: + 420 224 965 035
www.adiktologie.cz / info@adiktologie.cz

druhy a odrůdy rostlin konopí, které obsahují více než 0,3 % THC. Využití konopí z domácích zdrojů tedy brání právě tyto obecné zákazy, které jdou nad rámec mezinárodních závazků. Zmírnění těchto zákazů ve smyslu umožnění pěstování rostlin pod přísnou státní kontrolou by tudíž nebylo v rozporu s mezinárodními úmluvami,“ představil možnosti pro Českou republiku právník Petr Zeman z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci. Novela by se přitom týkala pouze zákona o návykových látkách, jak Zeman doplnil: „*Pokud by zákon o návykových látkách nepovažoval pěstování rostlin konopí nebo extrakci pryskyřice (pro lékařské účely) za protiprávní jednání, nebylo by nutné měnit ani trestní ani přestupkový zákon, které upravují (jen) nedovolené pěstování a distribuci konopných drog.*“

Česká republika dále musí zřídit nebo pověřit regulační instituci, která by měla na starosti výkup od všech pěstitelů konopí a jeho distribuci. Jak pěstitelé, tak distributoři by od státu obdrželi licenci. „*Stát musí mít určitou agenturu, aby se konopí mohlo pěstovat a skupovat a aby byla zajištěna kvalita, další distribuce a zpracování. Na každém zasedání OSN se vždy objevuje otázka pěstování konopí k léčebnému využitím a musím říci, že je na tomto jednání vždy velký apel ke všem 190 státům, aby se pěstování konopí vedlo pod agenturou a kontrolním režimem a aby to nebylo svévolné. V reakci na četné dopisy, které dostáváme, bych ráda připomněla, že v současné době ministerstvo zdravotnictví nemůže ani nesmí povolit pěstování konopí a samozřejmě máme i obavy z úniku na černý trh - bez evidence a kontroly,*“ vysvětlila Alena Ondroušková z Inspektorátu omamných a psychotropních látek. Výhodou centrální instituce je zároveň možnost zaručit a kontrolovat kvalitu konopí pro léčebné využití. Možnost vlastního pěstování konopí pro léčbu tedy není v tomto systému přímo zohledňována, nicméně v řadě zemí, například některých amerických státech nebo v Kanadě, deleguje agentura na vybrané pěstitele s licencí pravomoc kromě pěstování také přímo distribuovat přesně stanovený objem konopí.

Registrace léčivého přípravku je vítaná, SÚKL zajistí kvalitu

K tomu, aby bylo konopí lékařsky využitelné, je nutné, aby splňovalo požadavky na hromadně vyráběný léčivý přípravek stanovené Státním ústavem pro kontrolu léčiv. SÚKL dle jeho ředitele Martina Beneše v principu neklade léčbě konopím žádné překážky: „*Co se týká možnosti registrovat léčivý přípravek obsahující THC - SÚKL tu není proto, aby bránil registraci nebo blokoval přístup k lékům, je tu proto, aby ji umožnil a aby výsledný lék byl účinný a bezpečný a měl patřičnou jakost. Registrace THC je v principu vítána za splnění těchto podmínek, a očekáváme standardní vědecké a klinické důkazy.*“ V tuto chvíli je v Českém lékopise již zaveden dronabinol, syntetický kanabinoid, který se používá ve farmakologickém půmyslu, od června 2010 bude v lékopisu uveden i olej z technického konopí (bez obsahu THC). Žádný přípravek s obsahem THC zatím do procesu registrace přihlášen nebyl.

Profesor Hanuš představil účastníkům zkušenosti z Izraele. Léčebné konopí podle tamního modelu předepisují výhradně lékaři – ti tedy určí, zda je daný pacient vhodným kandidátem pro tento typ léčby. Pacienti pak dostávají až 50 g konopí měsíčně zdarma. Výrobní cena konopí (marihuany) je zde centrálně stanovena (1 g marihuany cca za 30,- Kč), aby nemohlo docházet ke zneužívání pacientů ze strany černého trhu nebo iniciativ, které se pohybují na hraně zákona. „*Pacienti jsou ochotni dát za léčbu ohromné sumy, a přitom vůbec nevědí, co koupili, nebo jestli to nebylo pěstováno na půdě, kde jsou těžké kovy.*“ Zdůraznil také, že léčba konopím je v porovnání se jinými medicínskými postupy velice levná.

Léčebné využití konopí neznamená legalizaci marihuany

V rámci současné právní úpravy v ČR si nemocný může rostliny konopí opatřit, vždy se tím ale dopouští porušování zákona, byť byl možný postih za pěstování konopí pro vlastní potřebu výrazně zmírněn: pěstování pěti a méně rostlin konopí je od 1. ledna 2010 pouze přestupkem. Každý, kdo konopí takto vypěstuje, se ale vystavuje riziku zabavení rostlin a pokutě až do výše 15 000 korun. Pěstování konopí pro jiného už by bylo klasifikováno jako trestný čin. Nevýhodou tohoto vlastního pěstování může být také špatná kvalita rostliny a produktů z ní získaných, spojená mimo jiné s nesterilním zpracováním a skladováním a nejistotě v tom, jaké množství THC rostlina obsahuje.

V publiku semináře byli zastoupeni lékaři, pacienti, farmakologové a poslanci, ale také například aktivisté ze sdružení Konopí je lék. Ti nenašli s přednášejícími ani s řadou dalších účastníků semináře společnou řeč, pokud jde o respektování stávající právní úpravy a jednání v jejím rámci. Aktivisté požadovali například změnu trestního zákona vysoko nad rámec léčebného využití, přednášející a přítomní odborníci z řad lékařů, právníků, politiků a státních úředníků se během semináře naopak shodli, že současný zákonný status marihuany jako zakázané psychotropní látky se s kroky, které povedou ke zpřístupnění konopí a látek z něj jako léčiva pro indikované nemocné, nijak nelyčuje. Tímto směrem je diskusi a další vývoj v České republice dále vést: pečlivě definovat a postupně provést všechny kroky na podzákoně a exekutivní úrovni bez jakéhokoliv rizika kolize s mezinárodním nebo národním právem. Příklady z evropských i mimoevropských zemí dokazují, že při důsledné spolupráci odborníků s držiteli rozhodovacích pravomocí jde nejen o možný, ale dokonce o relativně rychlý proces.

V případě zájmu o obrazový materiál můžeme zprostředkovat jinde nepublikované fotografie od Lucie Tomanové.

Odborné prezentace ze semináře a tiskovou zprávu z 1. dubna spolu s přílohami představujícími léčebné indikace a modely léčebného využití v zahraničí najdete na webu www.adiktologie.cz/seminar, popřípadě na stránce [Facebooku](https://www.facebook.com/centrumadiktologie).